

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДОНБАСЬКА ДЕРЖАВНА МАШИНОБУДІВНА АКАДЕМІЯ

кафедра філософії та соціально-політичних наук

ТЕМАТИЧНІ ЗАВДАННЯ

З ДИСЦИПЛІНИ

«ФІЛОСОФІЯ ТА МЕТОДОЛОГІЯ НАУКИ»

Краматорськ, 2023

ТЕМА 1. ФІЛОСОФІЯ ЯК НАУКА. МЕТОДОЛОГІЧНА ФУНКЦІЯ ФІЛОСОФІЇ.

ІНДИВІДУАЛЬНІ ЗАВДАННЯ

1. Основні компоненти філософського знання: аксіологія, соціальна філософія, онтологія, гносеологія.
2. Метод і методологія в науці.
3. Форми наукового знання.
4. Яким є внесок неопозитивізму та постпозитивізму у дослідження проблем філософії науки?
5. Чому інструменталізм Д. Дьюї став помітним феноменом новітньої філософії науки?

ПИТАННЯ ДО САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

1. Чому методологічна функція належить до основних функцій філософської теорії?
2. Як видатні мислителі минулого визначали роль методів у науці?
3. Чому науковий метод нерозривно пов'язаний з теорією?
4. В яких філософських течіях сучасності концепції науки мають антисциєнтистський характер?
5. Чому методологія науки є однією з форм її саморефлексії?

ТЕМА 2. НАУКА І ТЕХНІКА В СУСПІЛЬСТВІ, ФІЛОСОФІЯ НАУКИ ТА ФІЛОСОФІЯ ТЕХНІКИ.

Блок 1 (1,5 б.)

1. Роль науки і техніки у розвитку продуктивних сил суспільства.
2. Філософія науки і загальне наукознавство.
3. Філософія техніки як особлива галузь знання.
4. Роль науки і техніки у розвитку духовної культури людства.
5. Наука як особлива система знання, яке розвивається.

Блок 2 (1,5 б.)

1. Що собою являють диференціація та інтеграція? Чому ці процеси притаманні всім сферам дійсності?
2. Якими є об'єктивні засади процесів диференціації та інтеграції науки?
3. На які основні розділи поділяв весь обсяг наук Іван Франко? Чим від цього відрізняється сучасний поділ на основні галузі наукового знання?
4. Яке значення для науки XIX-XX ст. має синтез природничо-наукових та технічних досліджень?
5. Яким чином процеси диференціації та інтеграції проявляються у мові

науки?

ТЕМА 3. ЕМПІРИЧНЕ ТА ТЕОРЕТИЧНЕ ПІЗНАННЯ В НАУЦІ.

Блок 1 (1,5 б.)

1. Емпіричний та теоретичний рівні пізнання світу.
2. Спостереження та експеримент як основні методи емпіричного рівня наукового пізнання.
3. Методи теоретичного дослідження: загально-логічні, історичний та логічний методи, логічне моделювання, сходження від абстрактного до конкретного та інші.
4. Наукова теорія та її види.
5. Тенденція теоретизації сучасної науки.

Блок 2 (1,5 б.)

1. Що лежить в основі розгалуження наукового пізнання на два основних рівні – емпіричний та теоретичний?
2. Що собою являє метатеоретичний рівень наукового пізнання?
3. Якою є роль наукового експерименту? Якими є види експерименту в науці?
4. До якого рівня наукового знання належить метод моделювання? Якими є його основні види?
5. Якими є основні форми наукового знання?

ТЕМА 4. СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ МЕТОДОЛОГІЇ НАУКОВОГО ПІЗНАННЯ.

Блок 1 (1,5 б.)

1. Диференціація та інтеграція в науці, їх прояви та роль у різні епохи.
2. Зміни в характері синтезу наукового знання в ХХ ст.
3. Специфіка науково-інтегративних процесів сучасності.
4. Розвиток загальнонаукового рівня методології.
5. Особливе значення системного підходу в науковому дослідженні.

Блок 2 (1,5 б.)

1. В чому особливість науки як специфічної форми суспільної свідомості? Які взагалі є форми суспільної свідомості?
2. Якою є роль науки в розвитку продуктивних сил суспільства?
3. Яким є вплив технічних інновацій на розвиток людини і суспільства?
4. Яким є значення науки у системі духовної культури людства? Зокрема, чому з наукою органічно пов'язана освіта?
5. Що таке сцієнтизм та антисцієнтизм?

ТЕМА 5. НАУКОВО-ТЕХНІЧНА РЕВОЛЮЦІЯ ТА ОСОБЛИВОСТІ СУЧАСНОЇ НАУКИ.

Блок 1 (1,5 б.)

1. Сутність науково-технічної революції.
2. Комп'ютерна революція і проблема інформаційної культури вченого.
3. Соціальні наслідки науково-технічної революції.
4. НТР і природа людини.
5. Тенденції розвитку науки на рубежі ХХ-ХХІ ст.

Блок 2 (1,5 б.)

1. Основні напрями НТР та особливості її технологічного етапу.
2. Що собою являє «технологічний відрив» найрозвинутіших країн світу від решти країн?
3. Що таке наукомісткі технології?
4. Яка галузь науково-технічного знання відіграла провідну роль у розгортанні технологічного етапу НТР?
5. Якими є соціальні наслідки науково-технічної революції?

ТЕМА 6. ФІЛОСОФІЯ ТЕХНІКИ ТА ТЕХНІЧНА РАЦІОНАЛЬНІСТЬ

Блок 1 (1,5 б.)

1. Техніка як об'єкт філософської рефлексії. Генезис і соціодинаміка техносфери.
2. Становлення техноструктури ХХІ століття. Глобалізація технічних систем. Поняття технополісів. Нанотехнології та біотехнології.
3. Інформаційно-комп'ютерна революція як предмет філософсько-методологічного аналізу. Інженерне мислення і формування технократичних уявлень про розвиток суспільства.
4. Філософські аспекти системотехнічного проектування.
5. Технічні науки і прикладне природознавство.

Блок 2 (1,5 б.)

1. Якими є основні значення терміна «техніка»?
2. Чим є технологія? Яка роль цього поняття у технічному знанні?
3. Яким є місце технікознавства у загальній системі наукового знання?
4. Чим технікознавство відрізняється від буденно-побутового рівня знань про техніку та її використання?
5. Що собою являє загальнотехнічний рівень наукової методології?

ТЕМА 7. НАУКА ЯК СУСПІЛЬНИЙ ІНСТИТУТ

Блок 1 (1,5 б.)

1. Еволюції організаційних форм науки. Наука як система фундаментальних і прикладних досліджень.
2. Соціальне замовлення і стратегія науково-дослідних і дослідно-конструкторських розробок (НДДКР). Школи в науці. Проблема спадкоємності і зміни поколінь у науковому товаристві України. Поняття наукової школи.
3. Соціальна мобільність і зміна статусу вченого в сучасному суспільстві. Комунікації в сучасній науці.
4. Форми наукової комунікації. Аргументація, її структура, види і роль у науковій дискусії.

Блок 2 (1,5 б.)

1. Академічна, галузева і вузівська наука: цілі, завдання та перспективи розвитку.
2. Наука і освіта.
3. Наука і соціальні технології в сучасному суспільстві.
4. Наука і політика.
5. Наука та ідеологія.

ТЕМА 8. ЕТИКА НАУКИ.

Блок 1 (1,5 б.)

1. Професійно-значущі особистісні якості дослідника.
2. Творчість та новаторство у діяльності дослідника.
3. Рефлексія дослідника у системі його наукової та практичної діяльності.
4. Мистецтво спілкування і культура поведінки дослідника.
5. Основні професійні вміння і навички, якими повинен володіти науковець як дослідник і практик.

Блок 2 (1,5 б.)

1. Культура ведення наукової дискусії.
2. Майстерність дослідника: загальна культура та ерудиція, професійні знання, дослідницькі здібності та вміння тощо.
3. Чому ХХ століття стало часом посилення в суспільстві настроїв технофобії?
4. Чому вчення В. Вернадського про ноосферу є вагомим внеском у філософію науки?
5. Що необхідно знати науковцеві-початківцю про морально-етичні аспекти авторства та співавторства?